

LUPETA

Apare în fiecare zi de lucru.
Abonament: 1 an 24 cor., 6 luni 12 cor.,
3 luni 6 cor. — România: 1 an 40 cor.
— Telefon Nr. 73—21. —

Proprietar: Dr. TEODOR MIHALI.
Director: Dr. ALEXANDRU VAIDA-VOEVOD.
Editor: Dr. AUREL VLAD.

Redacția și Administrația:
BUDAPESTA, VII., Rottenbiller-u nr. 5b I.
Inserțiuni după învoială.
Scrisori nefrancate se returnează.

Viitorul.

(F.) Monarhul Francisc Iosif I s'a putut convinge cu ocazia „jubileului“, ce va să zică „*fides hungarica*“. Din intuiția cea mai proprie se va fi cristalizat părerea Monarhului bătrân despre Maghiari în înțelesul vechilor versuri:

„Natio crassorum morum
Rudis atque barbara...“*

Bunătatea prea mare de care i-a învrednicit Impăratul-Rege numai pe Maghiari în tot timpul domniei Sale a fost răsplătită cu cea mai mârșavă ingratură, de care este capabilă această „națiune“ de cavaleri.

Sunt semne însă, că viitorul Monarh, Alteța Sa Imperială Francisc Ferdinand nu este influențat de temeri șovăitoare, în ce privește pe magnații temerari maghiari.

Experiențele Augustului Său unchiu par a'l fi adus la convingerea că: „Hongri sono la fece del mondo; e si non fusse tanta bonta et innocenzia di quel Re, Divina justitia non poria tardar tanto alla destruzione di questi Hungari“...**

Monarhul silit prin datorința Sa a satisfăcut postulatelor convenționale inevitabile, ce I le-a impus „jubileul“. Nimic mai mult! Pe miniștrii Săi ungari i-a ignorat demonstrativ, pentru „națiune“ nu a avut nici un cuvânt, reprezentanții diplomației nu au fost chemați la „jubileu“, armatei nu I s'a notificat deloc „momentul istoric“.

Moștenitorul s'a acomodat întru toate atitudinii Domnitorului. I-a ignorat și Dânsul pe fudulii Domni, cari se porecesc „națiune“.

Ce va să zică toate aceste semne și minuni?

Noi credem, că tot natul, care știe să citească în cartea evenimentelor politice va găsi, că semnele și minunile acestea împreună cu multe, multe altele prevestesc înfrângerea „națiunii“ și emanciparea *nașunilor* și a poporului.

În Ungaria nimenea nu poate face cu succes altă politică decât aceea, care este susținută prin dinastie! Nici

magnații, nici naționalitățile, nici clasele sociale. Prestigiul dinastiei este mare și astăzi în toată țara, cu toată munca sistematică a guvernelor și partidelor maghiare, îndreptată spre sdruncinarea și nimicirea aceluși prestigiu.

Fanatismul șoviniștilor descreații se încumută să lanseze ideea proclamării republicei. Dar nici poporul maghiar nu se va lăsa sedus la atari experimente stupide, căci și poporului maghiar îi trebuiesc *drepturi, sufragiu universal și pâne* iar nu — *republică*.

Pe de altă parte înțelepciunea viitorului Monarh, cât și puternicul sprijin, ce'l va găsi în parlamentul Austriei, ne poate întări în credința, că înfrângerea oligarhiei maghiare este numai chestie de timp. A-i menaja și în viitor pe aceia, cari periclitează pacea internă a Ungariei, interesele și prestigiul dinastiei, ba și chiar însăși existența vechei și glorioasei Monarhii habsburgice, ar însemna a continua o politică de sinucidere.

Frica, ce o purtau cercurile înalte vieneze de teroriștii maghiari, a făcut loc convingerei profunde, că numai nebunia grandomană maghiară este nemărginit de mare, pe când forțele reale ale hegemoniei oligarhilor privilegiați sunt cu desăvârșire inofensive și numai până atunci periculoase, până când Monarhul se identifică prin aprobare tacită ori fățișă cu nădrăveniile „națiunii“.

Pacificarea Ungariei nu se mai poate amâna. Existența și viitorul Monarhiei pretind, ca în Ungaria să fie înlăturate accesele de spasmi histerice șoviniște.

Liniștea și pacea *se vor face* deci. Dar nu oligarhia vecinic rebelică și hrăpăreță, ci poporul vecinic pacinic și gata de jertfe va fi, va trebui să fie factorul, cu ajutorul căruia dinastia va așterne temelii trainice ale liniștei și păcii Monarhiei.

Forța majoră a evoluției istorice ne mână spre această țintă.

Maghiarii se tem de moștenitorul Tronului Habsburgilor. Se tem, că viitorul Monarh va ciunta creasta „națiunii“. Noi credem, că Majestatea Sa Francisc Iosif I. va fi învrednicit de pronia divină cu zile lungi, ca să poată ciunta *însuși* acea creastă temerară.

„Națiunea“ astfel făcută clapon, nu ar mai neliniști și *cis* și *trans* toate găinile blânde, îmbulzându-le, când cu dragostea sa, ca să cânte pe ungurește, când cu ura sa, ca să rabde impertinențele cocoșului maghiar.

Intorcându-se de la tactica urmată cu succes negativ, Majestatea Sa va putea la adânci bătrânețe să asigure viitorul Monarhiei, să desrobească națiunile nemaghiare robite din Ungaria, să ferească toate clasele sociale și să-i lase urmașului Său o moștenire strălucitoare, o stăpânire întemeiată pe adorarea și recunoștința milioanei, a tuturor popoarelor din Monarhie.

Violarea imunității dep. Vaida.

Astăzi, la orele 5, se va întruni comisiunea de imunitate chemată să aducă judecată în chestiunea celei mai brutale violări a imunității unui deputat. Comisiunea aceasta e chemată să repare știrbirea suveranității parlamentului, încălcarea celui mai sfânt drept al alegătorilor.

Dela hotărârea acestei comisii depinde dacă parlamentul ungar vrea să rămână sanctuarul inviolabil al cinstei și demnității, sau o adunare de gălăgioși inconștienți cari proclamă în locul dreptății sfinte — dreptul pumnului.

Dela hotărârea ei atârnă și atitudinea viitoare a partidului deputaților naționaliști.

Majestatea Sa și chestia Vaida. Ziarul ministerului de externe, „*Fremdenblatt*“ din Viena, dă știrea că Majestatea Sa, înainte de a pleca la Viena, a cerut ministrului președinte Wekerle să-i comunice atitudinea ce-o va observa guvernul ungar în chestiunea violării imunității deputatului Vaida.

Majestatea Sa a fost informat despre toate scenele petrecute în ședințele de Vineri și Luni. Majestatea Sa a primit explicațiile ministrului președinte în tăcere semnificativă.

În același timp ni-se telefonează din Viena, că în cancelaria Curții s'a dispus ca îndată ce va sosi din Budapesta știrea despre hotărârea comisunii de imunitate, să-i se comunice numai decât Majestații Sale.

Un proces de presă senzațional. Procuratura din Cluj a intentat „*Revistei Bistriței*“ un proces de presă pentru că, a produs într'un număr o parte din discursul

* Vid. „Századok“ XL. évf. pag. 838.

** Vid. Magyar Történelmi Tár XXV évf., Marino Sanuto világhronikájának Magyarországot illető tudósításai (III) közli Wenczei Gusztáv Budapest 1878 pag. 291.

mitropolitului Mețianu, rostit la deschiderea sinodului archidiecezan. Se știe că în acel discurs era vorba și de scolile noastre.

Dacă Revista Bistriței a comis un delict reproducând această parte a discursului, oare delictul cel mai mare nu l'a comis însuși I. P. S. Mitropolit care a cutezat să spuie că școala ne e în primejdie, și oare n'ar trebui dat în judecată bătrânul mitropolit pentru tradarea de patrie și n'ar trebui aruncat în temniță și scos în zilele de târg și bătut ca un răufăcător!

Partide nouă. Măriile și Excelențele Lor dela „Bud. H-p“ sunt indignate, sunt revoltate până în adâncul sufletului: s'au găsit bărbați cari, nemulțumiți cu politica mincinoasă a coaliției, îndrăznesc să ia inițiativa formării unui nou partid radical și democrat.

Apelul lansat de acești bărbați îi umple de groază. Adevărurile coprinse în apel sunt moartea lor.

„Guvernul coaliționist a împins țara la marginea prăpastiei. Acest guvern, sprijinit de parlamentul de clasă, tinde la desființarea drepturilor popoarelor din Ungaria. Nu mai putem suferi această domnie boierească, această asuprire și chinuire a poporului. Toată țara trebuie să se strângă într'o singură tabără împotriva înșelătorilor învăluiți în tricolorul național.“

În acest ton amar e ținut întreg apelul care îi provoacă pe cetățeni să se alăture la noul partid care și-a fixat drept program 1. sufragiul universal; — 2. minimul de existență și asigurarea traiului muncitorilor la bătrânețe. — 3. darea progresivă. — 4. secularizarea moșiilor alodiale. — 5. Instrucțiunea publică gratuită și 6. îmbunătățirea sorții tuturor cetățenilor.

Advocații cu vederi independente din Budapesta, în frunte cu Dr. Fényes Samu și Dr. Lauer Ienő, au luat și ei inițiativa înființării unui partid radical al advocaților, cu program radical și intransigent.

Zi de zi crește numărul celor cari nu mai pot descoperi în activitatea guvernului de

cât minciună și disconsiderare de legi... și cabinetul tot se mai mândrește că se bucură de încrederea „națiunii“...

Transacțiunea. Luni s'a reluat, în Budapesta, firul dezbaterilor asupra transacțiunii vamale cu Austria. Spre acest scop au sosit la Budapesta și miniștrii austriaci, însoțiți de mai mulți consilieri ministeriali și șefi de secții.

Rezultatul dezbaterilor e nul. O constată chiar și guvernamentalul „Magyarország“. Nu mai e nădejde de o transacțiune care să mulțumească ambele țări. Austria cere acum o convențiune pe termen de 30 ani, până la 1937, guvernul ungar nu vrea să se învoiască.

Mulțumită coaliției, țara ajunge din conflicte în conflicte.

În jurul unui mandat. La alegerea dela Zirc, unde a reușit candidatul kossuthist Ivánka Imre, s'au săvârșit din partea partidelor tuturor trei candidaților kossuthiști cele mai mari volnicii. Partidele candidaților rămași în minoritate îl acuză pe Ivonka, fiul unui fabricant de piei din Viena, că a cheltuit cu alegerea sa mai bine de 100.000 de coroane, mituind alegătorii cu sume de 50—300 de coroane. Ivánka desminte acuzele și susține aceleași lucruri despre ceilalți candidați, — iar partidul kossuthist, cu siguranță, îl va primi în sânul său pe cel mai nou „reprezentant al voinței nefalsificate a poporului“!

ROMÂNIA.

Rezultatul balotagiilor dela col. I de Senat.

Luni au avut loc alegerile de balotagiu dela colegiul II de senat.

De obicei batotagiile sunt favorabile guvernului, de data asta însă aceste alegeri ne-au surprins, de oare-ce din 8 balotagii patru au fost câștigate de conservatori.

Asupra cazului dela Galați (Covurlui) se va lua discuție în Senat de oare-ce numai printr'o eroare de număr nu s'a proclama candidatul liberal din prima alegere.

Au reușit, deci, 4 conservatori:

Gorj: Toma Cămărășescu, *R.-Sărat:* Ionel Grădișteanu, fost ministru, *Covurlui:* G.

Plesnilă. *Dâmbovița:* Constantin P. Ollănescu.

Liberali aleși sunt:

Gorj: C. C. Danielopol; *Dorohoi:* Gh. Aurghelea; *Fălciu:* Leonida A. Constantin; *Olt:* C. Fontineanu.

Criminalitatea în România.

DI Gr. Dianu, fost director general al închisorilor, studiază de mai multă vreme evoluția criminalității în România.

Dânsul a publicat o interesantă lucrare socială și morală asupra: „Criminalității și cauzelor ei în România, închisorile și moralizarea deținuților și condamnaților.“

În prima parte a luării sale DI Dianu constată, că principalele cauze ale criminalității în România sunt lipsa de educație a poporului, alcoolismul și nefasta influență a străinilor la țară.

Cu toate acestea mișcarea criminalității a scăzut în mod simțitor în timpul din urmă. Astfel numărul condamnaților criminali care în 1869 era de 569 a scăzut în 1902 la 180 adică cu 389 mai puțin.

În partea a doua a cărții autorul studiază necesitatea de a crea pentru deținuți în tot timpul cât stau în închisoare un stagiu de moralizare și a-i lipsi de suferință. Cel mai bun mijloc este de a-l face pe condamnat să lucreze, ceea-ce de altcum se practică în toate penitenciarele.

Dintr'o statistică care datează din 1903 rezultă că din 3988 de deținuți 698 numai au fost puși la lucru parte pentru că aveau pedepse mai ușoare, parte că nu era de lucru.

Cartea Dlui Dianu aduce mari servicii acestor chestiuni.

Rezultatul alegerilor col. II. de Cameră.

Rezultatul general al alegerilor pentru colegiul al doilea de Cameră este următorul:

Din 70 de mandate 62 au fost câștigate de liberali, 3 de conservatori și 5 sunt balotagii.

În numărul nostru de Vineri vom da rezultatul după județe.

FOIȚA ZIARULUI „LUPȚA“.

Două debuturi.

I.

La *Poetul Clemente*, tânăr neînsurat. Odaia de lucru. Biuroul plin de bibeloturi. În colțul din stânga o copie a *Venerii dela Millo*. Pereții de un roș strigător, tapete nouă. În fiecare unghier al odăii o mulțime de mărunțisuri: Broșuri de actualitate, volume legate în atlas și piele, portrete și peisagii secesioniste. Covoare grele, persiane. Oglinzi. Peste toate un miros dulceag de violete.

Poetul Clemente: (se plimbă nervos, în halatul de odae, cu un fes turcesc pe cap). Încă câteva momente și voi ști rezultatul... (apasă pe butonul dela sonerie).

Băiatul de casă, intră: Ce porunciți?

Poetul (își scotocește prin pungă): Uite, ia de banii ăștia toate gazetele de dimineață. Să spui tutungeresii că eu te-am trimis.

Băiatul pleacă. *Poetul* rămâne singur. Ciudat și cu debuturile astea. Curat ca un teatru. Te arăți publicului, te lovesc nădușelile. Îi spui câte bazaconii toate. Îi îmbeți, cu apă rece. — Cum spun în poezia dintâi? (apucă volumul de versuri legat în piele).

Atunci din lacrimile mele pornitu-sa mânia, Din ochi-mi plini de groază schintei fulgerătoare, Din mâinile-mi de Hercul amenințări spre soare, Din buzele-mi plâpânde — o floare — poezia...

Nu, nu se poate să nu fi plăcut cuiva. E atâta viață în operele mele, atâtea lamentări, — nu banale, — frumoase, pline de vigoare. Mă văd apucat pe sus. Stau în văzul tuturor. „Acesta-i poetul!“ Acesta-i cu „versurile barbare!“ „Acesta-i poetul, magul, misticul, eroul din basme!“ Și eu închid pleoapele molatec, dulce și surd. E primul meu surâs triumfal.

(Cineva sună. *Poetul* deschide, după ce se uită prin geamul din ușă).

Poetul: Tu erai? Ce cauți așa de dimineață?

Mimi i-se aruncă în brațe. O blondă delicată, îmbrăcată după ultima modă, cu haine elegante, mănuși din piele de cerb, pălărie gigantică cu egretă.

Mișule. Mișule. Triumf, Mișule.

Poetul: „Ce-i Mimi? Ce vrei să zici?“

Mimi: „Cu toate că am petrecut aseară atât de mult. La câte era când ne-am despărțit? Nu erau 2 dimineață? — Ei, bine, cu toate astea m'am sculat de vreme. — Vezi cum te iubesc? Știam, că vor scrie despre volumul tău în gazete. Și iute, Mișule, și-am adus două.“

(Amândoi se aruncă ca scoși din fire spre

gazetele, pe cari le-a despăturat Mimi din buzunar.)

Poetul: „Să cetim, să cetim. . .“

Mimi: „Vezi, Mișule, vezi? (cetește.)“

„Domnul Clemente însemnează un eveniment important în literatura noastră. Volumul D-sale — primul debut în cariera de poet — este o învingere completă. . . Să analizăm câteva din bogata colecție“. (Înterupând.)

Poetul: E bine, Costică. Ține-ți restul. Lasă-ne singuri.

Mimi: (Se încolăcește cu brațele pe după gâtul poetului) Mișule, îmi cumperi rochia, pe care am văzut-o în galantar? În cinstea succesului tău. O să sară toate de necaz, când m'or vedea cu tine de braț.

Poetul: Mimi, ce nu fac pentru tine!? Acum mi-e asigurată viitorul în onoarea zilei de astăzi plătesc șampanie.

Mimi: Ești cel mai gentil om de pe lume. (I-se pune în poală și începe să-l topească în sărutări).

II.

Poetul Nemo anu! O mansardă afumată. Pe masa de scris manuscrise în disordine, resturi de mâncare, firimituri de pâne. Prin geamul deschis se văd etagiurile nenumărate ale edificiilor împrejmuitoare. Mobilier săracăcios.

Poetul stă la fereastră și privește dus la o ceată de copii, cari se sbeguesc pe stradă.

La situație.

Eri seara, la orele 9, Majestatea Sa însoțit de adjutantul său contele Paar a plecat cu tren special la Viena, unde a sosit azi dimineața la orele 6.

Înainte de plecare, la ora 1 a primit în audiență pe ministrul de instrucție, contele Apponyi, la orele 2 pe ministrul de interne contele Andrassy, iar la orele 6 seara a dat un dineu de curte la care au luat parte toți miniștrii ungari și miniștrii austriaci, cari petrec în Budapesta pentru a urma dezbaterile relativ la transacțiunea economică dintre Ungaria și Austria.

Evenimentele aceste au dat, firește, prilej bun presei ungare să discute din nou chestiunea crizei de care e frământat guvernul coaliției. Ce-i drept, ziarele personale ale dlor miniștrii încearcă să prezinte situația mai puțin gravă decât e în realitate, — dar fără mult succes, Criza există și a intrat într'un nou stadiu: cel al izbucnirii pe față. Astăzi suntem după jubileu, a sosit dară timpul acțiunilor hotărâte. Până la toamnă trebuie să se limpeziască situația.

Ne referim din nou la informațiunile noastre vienezee, cari s'au dovedit și până acum de-o exactitate și prevedere incontestabilă și se vor adevăra și mai mult în viitorul cel mai apropiat.

Criza va izbucni pe chestiunea sufragiului universal, care nu se mai poate amâna. E cu neputință, ca cererile milioanei de cetățeni să fie disconsiderate din partea unei mâni de oameni, cari își văd amenințate prerogativele lor medievale.

Audiențele miniștrilor Apponyi și Andrassy n'au nici o importanță deosebită. Ministrul de culte a fost primit în audiență la propria sa rugămintă. Ministrul de culte a ținut să-i exprime Majestății sale mulțumita sa pentru sancționarea legilor școlare. Ministrul de interne a fost chemat în audiență pentru a i se comunica din nou și pentru cea din urmă dată, că în afară de cele trei proiecte ale lui, cari au fost admise deja de mult — nu se va mai admite

nici un proiect, până ce guvernul nu va prezenta parlamentului proiectul de lege despre sufragiul universal.

Dintre multele „garanții constituționale” cari au fost prezentate Majestății Sale spre aprobare, de foarte de mult sunt aprobate trei proiecte: proiectul despre prelungirea judicaturei curiale (care a și fost prezentat parlamentului din partea ministrului de justiție), proiectul despre judecătoria administrativă (contenciosul administrativ) și un proiect, în legătură cu cel de mai înainte, prin care se va institui o judecătorie specială pentru judecarea conflictelor de competență dintre contenciosul administrativ și consiliul de miniștrii.

Aceste trei proiecte aprobate au sosit deja la ministrul de interne și dacă ministrul Andrassy nu le prezintă încă parlamentului, o face ca să aibă în ele o rezervă pentru zile grele. Vrea să le prezinte rând pe rând, pentru a amâna și pe această cale chestiunea cea mai arzătoare a sufragiului universal.

Invitarea miniștrilor ungari la dineul dat de Majestatea Sa înainte de plecarea sa nu poate să aibă nici o importanță în fața faptului că la dineul dat în ziua jubileului n'a fost invitat nici un ministru ungar.

Un semn al crizei ce e pe cale să izbucnească în curând e și consiliul de miniștrii, ținut eri seara îndată după dineul regal la ministrul președinte Wekerle. Biroul de presă al guvernului, nu-i vorba, declară că nu s'a ținut nici un consiliu, nici chiar conferență intimă, ci miniștrii s'au adunat pentru a-și spune părerile asupra evenimentelor zilelor din urmă, în rândul întâi asupra violării imunității deputatului nostru dr. Alex. Vaida.

„Budapest”, ziarul Kossuthistilor, inspirat de ministrul Kossuth, odinioară directorul ziarului, e însă de altă părere și-i dă acestei întruniri o deosebită importanță.

O nimerită caracterizare a situației politice din Ungaria publică ziarul parisiian „Le Temps”, care zice:

„Opoziția Regelui împotriva garanțiilor constituționale e inspirată de multe motive. Dacă Regele ar simți că Wekerle e sprijinit de întreaga opinie publică, poate ar abdice de unele prerogative. Lucrurile stau însă altminteri. După ce ajunsese la putere coaliția, se credea că va putea realiza tot ce va voi. Dar n'a fost în stare să facă nimic, nimic folositor, nimic serios. Guvernul dispune în parlament de o majoritate uriașă, dar majoritatea aceasta nu cunoaște disciplină, n'are ideale, n'are ținte. De altă parte tot mai clar se vedește, că această coaliție nu vrea să introducă sufragiul universal. Dacă, însă, reforma aceasta se amână mereu, ea va servi Coroanei întotdeauna de o armă puternică. Regele Francisc Iosif trebuie să-și dea prin urmare seamă că actualul partid e un partid discreditat, un partid căzut. Guvernul coaliției a ajuns în situația caraghioasă că nu e destul de credincios Coroanei pentru a se învrednici de iubirea ei, și nu e destul de tare pentru ca această Coroană să-i poarte frica”.

De criză vorbește și „P. Lloyd”, de criză gravă vorbește și în deobște — bine informată „N. Freie Presse”, de criză vorbește și știe toată lumea, numai presa pausalată vrea să îmbete lumea cu apă rece.

Își teme subvențiile grase.

Partidul naționalităților și social-democrației.

Suferințele comune îi apropie pe oameni. „Dragostea” ce-o dovedesc guvernele noastre pentru naționalități și pentru social-democrații va provoca, cu siguranță, o acțiune comună a partidului naționalităților cu partidul social-democrat pentru dobândirea drepturilor popoarelor.

În culoarele parlamentului se vorbea eri deja despre această înțelegere ca despre un fapt împlinit. Zvonurile, firește, au provocat în sânul coaliției spaimă mare. „Trădătorii de patrie se adună într'o tabără!”

Fără să prevenim desfășurarea evenimentelor, ne mărginim a reproduce câteva declarații făcute unui redactor dela ziarul „Az Ujság” de către deputații naționaliști Dr. Iuliu Maniu și Milan Hodja și părerea conducătorului socialiștilor Bokányi Dezső.

Și asta o spune Buzeseu, criticul criticilor, dragă Mișule... Și dincoace, în „Viitorul”, un articol de fond: „Un eveniment literar”... Vezi?... Și știi care le place mai mult? Știi care-i entuziasmează? „Serenada”, care ai făcut-o în brațele mele, de râdeam atâta. Când ți-ai luat poza unui actor, care moare pe scenă și declamă pe nas improvizația... Știi Mișule dragă?”.

Poetul: (stă emoționat, fără să zică nimic),
Mimi: (declamează cu patos).

Un biet cântăreț sint, stăpân sunt
Pe-o singură rază — o liră,
Și sufletu 'n strune mi-l sfășiu.
Si cânt ce doru-mi inspiră.

De ochii voiești să-mi lucească,
În suflet să-mi dai sărbătoare,
Privește la mine cum sufăr,
Un om ce suspină și moare...

Și acuma, dragă Mișule, acuma...
(Cineva sună). Poetul merge să deschidă.
Băiatul vine cu brațul plin de jurnale.

Gândurile-i sunt departe. Vede tot ce a scris cu ochii. Poiene întinse în floare.

Aude parcă întreagă confesiunea pădurii — limba elocventă a văjăitului adormitor de arbori străbătuți de vânt. Își aduce aminte de Irina, de prima lor întâlnire, de singura lui iubită. O vede, cu gropițele ei fermecătoare în obraji, cu râsul ei nevinovat, cu gesturile ei mucălite. Și-și duce mâna la

tâmplă. — „Cum au dispărut toate!” O vede pentru ultima oară, albă frumoasă, ca un cheruvim, în haina, care trebuia să-i fie haina de mireasă, dar care o ducea în pământul umed și înclinat și și-a aflat o mângâiere în durerea lui groaznică: s'a apucat să scrie. Tot ce-a simțit el mai sincer și mai adevărat, a așternut pe hârtie. A scris cu o furie nebună. O noapte după alta, cu ultima răsufare, până la ultimul nuc de lumină.

Dela volumul scos de sub teasc zilele trecute aștepta el răsplata cuvenită. Vor zice oamenii: „Asta a simțit ce a scris! Asta e adevăratul poet!”

Ușa se deschise încet și se închide în acelaș timp molatec.

Prietenu! intră în odaie. „Tovarăș de suferință!” Îți vine pe buze când îl vezi în față și în hainele sărăcicioase.

Poetul se întoarce brusc: „Nimic?”
Prietenu!: (trist cu un gest desiluzionat) „Nimic.”

Poetul: „Nici o gazetă?”
Prietenu!: (simulează) „Nici una...”
(Dela un timp amândoi se țin de oaltă și privesc afară.)

Prietenu!: (gândește în sine) Să-i spun? (Il caută cu privirea.)

Poetul: Vezi, Petre, visam și acum, când ai venit. Nu poți crede cât simțesc de bine și de adânc ce-am scris. Am văzut o iară...

Ca atunci, când ne-ai întâlnit în tramvai, de am mers în verdeață.

Am ret.ăit toate. Frumusețea din natură, parfumul florilor, albastrul cerului — o, tocmai ca atunci...

Prietenu! (încrunță sprâncenele.) Și ai scris din nou poezii? (în gând) Sărmane prietene!

Poetul: Da, Petre, am scris ca un nebun. Par'că mă poartă ceva supra-omenesc, inconștient. Vezi, îmi duce condeiul și eu sunt numai o unealtă, un instrument orb...

Prietenu!: Atunci, atunci, (izbucnește) sunt cu toții nește câni, câni fără de inimă... Privește, citește... (smulge din buzunar o gazetă. O despătură repede și citește iritat.) „Volumul Domnului Nemoianu e o naivitate. „Versurile sunt schiloade, cum nu s'a mai „pomenit de mult în limba românească; „ritm defectuos, rimă hibridă. Se poate înțelege din stângăcia asta și sentimentul „fals și anost, care domnește în volum. „Toate'n tot' un debut ridicol!”

Poetul ascultase palid și reținându-și răsufarea. Nu zice nici o vorbă.

Prietenu!: Iartă-mă, iartă-mă... Ți-am cețit critica asta, fiindcă știam că are să-ți vină sub ochi azi sau mâine. Am preferit să viu eu să ți-o cetesc... E falsă, e falsă... Tu ai simțul ce ai scris.

Poet 1: (își revine) Nu-i nimic. (se uită dureros) E lucru atât de ușor să scrii critici neserioase... Vezi, fiecare rânduleț din

Dr. Iuliu Maniu.

„Cu prilejul discuției din anul trecut asupra apropriației, eu am fost cel dintâi care am expus în Camera deputaților că partea politică a programului social-democrat, în rândul întâi partea ce se referă la sufragiul universal, e identică cu programul național-român.

Partidul național-român de 26 de ani mereu cere introducerea votului universal, egal și secret și votarea după comune. E, prin urmare, prea firesc, că partidele cari au aceleași puncte de vedere contează la o acțiune paralelă și la sprijin reciproc. Chestiunea sufragiului universal a ajuns acum chestiunea cea mai arzătoare și are drept urmare o acțiune paralelă a acestor două partide. În ce privește însă acțiunea comună, pe cât știu eu, nu s'a făcut încă nici un pas. Chestiunea aceasta n'a fost încă discutată de partid în formă concretă. În momentul acesta n'ași putea răspunde la întrebarea că oare când va sosi timpul ca să ne ocupăm cu această chestie în o formă hotărâtă“.

Milan Hodja.

„Trebuie să ne dăm seamă că sufragiul universal nu se va putea dobândi decât cu ajutorul unor tovarăși de luptă în cari ai toată încrederea. Acești tovarăși de încredere sunt toți cei cari au interese comune. Intesele naționalităților sunt în chestiunea aceasta identice cu interesele partidului socialist al muncitorimii. Ar fi o dovadă de nematuritate politică, dacă aceste două partide n'ar desvolta o acțiune paralelă. Cooperarea și apropierea de muncitorii organizați nu s'a început încă din partea partidului, deși se apropie vremea când va trebui să se întâmple. Evenimentele parlamentare, cari impun și grăbesc această apropiere, s'au urmat cu o iuteală atât de mare, încât a lipsit chiar și timpul fizic pentru a se putea lua inițiativa unei astfel de înțelegeri“.

Bokányi Dezső.

„Eu nu țin de imposibilă apropierea aceasta, deși nu s'a luat până acum — pe cât știu eu — nici o inițiativă concretă. Partidul social-democrat e influențat în mare măsură de încurcăturile politice, cari îl aduc în fața unei situații de forță majoră“.

FRANZ JOSEF Apă purgativă

probată în ani de zile cu cel mai bun rezultat.

ce am scris, l-am trăit, fiecare idee am gândit-o și răsândit-o... E mincinos care nu crede asta.

Prietenul (impătura „Alarma“ și o pune în pardesiu): Vino, prietene, facem o plimbare...

P. etul: O, nu, lasă-mă singur.

Prietenul: Ai lipsă de ea. Lasă-ți gândurile triste. Trăiește!

Poetul: Eu am trăit în volumul meu... (izbucnește). O câte planuri am țesut cu el! Și mi-se destramă fără de urme... Dar lumea ce mă privește? Aici, aici, vez Petre, aici simțesc că n'are ce căuta! Mă voi retrage în sufletul meu, mi-oi ridica palatele mele de cristal și pline de lumină și lumea — lumea — o, îmi pasă mie de lume!

Trecând pe stradă, după ce a plecat dela prietenul său Petru, gândește privind în jos, fără să dea atențiune trecătorilor:

„Ce ți-e și cu poezia! Omul ăsta simte ce ar putea să toarne în poezii adevărate. Ii lipsește darul de a așterne pe hârtie. De câte-ori se apropie de masă, cu fruntea înfierbântată, cuprins ca de un curent electric, și încearcă să-și talmăcească hârtiei gândurile, versurile schiloade ies ca buruienile într'un loc neîngrijit. Și totuși, totuși, cum simțeste omul ăsta!“

1906.

Horia Petra-Petrescu.

Lumea îi condamnă.

Scenele furtunoase cari s'au petrecut zilele trecute în parlamentul ungar au încetat. Ședința de ieri a fost — abstragând dela unele mici incidente — destul de liniștită.

La demolirea spiritelor a contribuit, cu siguranță, în mare măsură și sosirea ziariștilor streini. Marile ziare din străinătate și-au trimis toate raportori speciali, pentru a trimite ei rapoarte fidele despre „ședințele“ parlamentului ungar.

Acești gazetari sunt și ei revoltați de tonul ce se practică în acest parlament și de lipsa de demnitate ce se observă în atitudinea majorității.

În ședința de Luni, când deputatul nostru dl Dr., Maniu declarase că acest parlament, câtă vreme unui deputat i se face cu neputință participarea la ședințe, — e manc, unul dintre acești gazetari nu se putu stăpâni să nu facă și el o observare către colegii săi din Ungaria:

— Foarte adevărat! Are dreptate Românul acesta. *So ist es überall in Europa, ob es aber auch bei Euch in — Asien so ist, das ist eine andere Frage.* (Pretutindeni în Europa e așa, dar că oare și la voi în Asia e așa, — e altă întrebare.)

Dacă cele petrecute în ședința de Vineri a Camerei constituie un neîntrețin scandal, el e totodată și un bun criteriu pentru a cunoaște pe cei ce l-au pus la cale. Camera nu numai că a fost în stare să puie la cale un scandal ca acela, nu numai că l-a săvârșit cu cea mai desăvârșită satisfacție, nu numai că n'a regretat nici un Ungur o rușine ca asta, dar au avut cu toții tăria de a spune că pe ei nu-i importă ce va zice Europa de acest act de vitejie. „Budapesti Hirlap“, unde da tonul și un Jancsó Benedek, acuzat de răstălmăcirea istoriei, acuzat că a pus la cale un cabinet negru în contră unei broșuri care-l demasca, acel Jancsó Benedek care tace când e strâns cu ușa și sbiară când are prilejul să compromită țara înaintea lumii întregi, — ziarul „Bud. H-p“ a declarat, că e indiferent, ce va zice Europa. Țara și-a făcut datoria împotriva unor trădători. Lor de fapt nu le pasă ce zice Europa. Ce-au ei cu Europa, când e la adevărat? Ei doar nu-s din Europa, nici ca origine, nici ca moravuri. Dacă vor zice vr'o vorba, asupra lor negrii din Hindostan, atunci e altă, atunci de sigur, că le va cădea greu, pentru că aceia știu ce se cade. Dar ce știu europenii ăștia?

Fapt e că Europa îi condamnă. Dacă cineva mai are vr'o îndoielă în această privință, să poștească și să roage pe jidanașii dela „Budapesti H-p“, dela „Pesti Hirlap“ etc., etc., etc. să reproducă în bogatele lor coloane vocile de presă străine despre scandalul aziatic de Vineri.

Dar ce le pasă lor, că-i condamnă lumea?

Noi continuăm cu vocile de presă. Căci oricât de aspru am vorbi noi, mai mult spun vocile străine cari n'au nici înclinici în mâncă cu Ungurii și cari văd lucrurile în culoarea lor adevărată,

Ziarul „Zeit“ din Viena, publică în numărul său de Sâmbătă un articol de fond sub titlul „Der rohe Ton“ (Tonul dur) care zice:

„În Camera ungară s'au desfășurat ieri niște scene de o grețosenie la care nu se ajunge nici în vremea celei mai sălbatice obstrucții.

Vaida pe care ei l-au aruncat afară n'avea numai dreptul ci și datoria de a se prezenta în Cameră, datorie pe care i-o impun alegătorii. Acest vot de încredere dela alegători trebuia respectat. Căci o tactică al cărei tenor e forța — naște martiri. Deputatul, împotriva căruia s'au ridicat ieri atâția

pumni și s'au spus atâtea vorbe și sudalme turbate, dacă nu i s'ar fi acordat o atențiune atât de lărmuitoare, nu numai că rămânea neatins, dar nici nu i-ar fi crescut așa de mult renumele. Dar așa i s'a pus pe cap cununa de laur. Clubul din care face parte, va sta neclintit lângă el, alegătorii lui îl vor saluta și-l vor aplauda și scurta drag tot numai acei deputați cari l'au aruncat afară din Cameră.

Căci scena grețoasă care s'a petrecut ieri în Camera ungară, cu greu se va mai putea repeta odată. Camera ungară ar putea lua învățături dela Reichsratul austriac care a pus capăt într'un mod fericit luptelor naționale și le-a curățit de orice grobianități. Structura națională a partidelor noastre a silit pe deputați să se obicinuiască cu alt ton decât acela care s'a auzit ieri în Camera ungară.

Și vecinii noștri vor fi nevoiți și ei să se obicinuiască cu un ton mai urban.

Luptele naționale, cu cari noi am avut a face decenii de-a lungul, numai de acum încolo îi așteaptă pe ei. Votul universal va aduce cu sine că naționalitățile vor fi reprezentate în Cameră într'un număr cu mult mai mare decât acum. Atunci se va ajunge și în Budapesta la convingerea că chestiunile naționale nu se pot rezolvi nici cu injurături nici cu forță brachială — și tonul dur va trebui să dispară din acțiunea acestei Camere“.

„Siebenbürgisch-deutsches Tageblatt“ din Sibiu scrie în numărul său de Luni un articol de fond din care reținem următoarele:

„Cu răcnete și cu sbierate s'au năpustit câteva duzini de deputați asupra unui singur deputat și și-au desertat ciubărul delături al injurăturilor și sudalmelor patriotice în capul lui.

Ori-cât ai cerca să-ți explici, sau să scuzi purtarea unui Horváth, Eitner, Hentaller, din psihologie sau din psihopatologia „sentimentului“ patriotic al Camerei, rămâne totuși un fapt neîndoios, că purtarea față de Vaida constituie o nouă pată în istoria parlamentarismului nostru nu tocmai neprihănit. S'au auzit și în Reichsrathul din Viena injurături și încă chiar mai zdravene. Dar acestora le lipsia o notă, pe care o are în măsură mare ședința de Vineri, anume nota necavalerismului și a lașității. Acolo s'au injurat reciproc niște partide aproape egale, aici o incomparabilă majoritate stă față în față cu o minoritate dispărentă, ea stă în fața unui singur om — și totuși membri acelei majorității n'au atâtea glagorie, n'au atâtea simț de onoare, încât să înțeleagă, că și cea mai dreaptă mânie trebuie să-și impue un frâu, când cel tare și asigurat în situația sa se află în fața celui mai slab și neapărat de nimeni.

Dar în sfârșit puțința de a-ți stăpâni patima e chestie de caracter și de educație și nu poți face răspuzătoare o întreagă corporațiune că are câțiva membri cari, în privința caracterului și a educației prezintă lacune bătătoare la ochi. Dar e compromițător pentru întreaga Cameră faptul că nu s'a găsit un singur om care să fi înfierat îndrăzneala cu care niște deputați ca Eitner, și Rátkay au violat regulamentul Camerei și dreptul constituțional.

Dl Vaida are dreptul indiscutabil de ocupa în Cameră locul, pe care nu-l are din mila unui Eitner et comp., ci din încrederea alegătorilor.

Lipsa simțului de drept și de dreptate este în adevăr de neexplicat și ea constituie o specialitate a raporturilor ungurești“.

„Kronstädter Zeitung“ din Brașov publică în numărul său de Luni un articol de următorul cuprins:

„În zadar ai căuta în istoria parlamentului un caz analog cu cel care s'a petrecut în ședința de Vineri a Camerei ungare. Șovinismul a reportat o strălucită învingere asupra dreptului și asupra legii. Și nu s'a găsit nimeni care să apere Camera de terorismul turbat. Că deputatul care a fost insultat, e tocmai românul Vaida, care înainte cu căeva săptămâni a atins prin niște

poezii paralele susceptibilitatea majorității Camerei, aceasta un alterează nici decât situația. Căci ce s'a petrecut cu el, se poate petrece cu fiecare deputat naționalist care îndrăznește să apere interesele alegătorilor săi în Cameră. Ori cât ar fi membrii partidului independenți de porniți împotriva lui Vaida, dela niște oameni maturi ai fi putut aștepta atâta putere de a se stăpâni, încât să se fie în marginile parlamentarismului.

Prin acest caz au dat un exemplu că în Ungaria acolo unde începe pat ma încetează dreptul. „Statul de drept“, Ungaria, a fost compromis în fața întregii Europe.

Și ce-au ajuns teroriști cu procedura lor? Iau apropiat pe ate pe naționaliști de ei și au dat o soluție convenită chestiei naționalităților sau cel puțin a băgat frică în reprezentanții acestora? Din contră. Ei au izbutit să facă ca deputatul Vaida, care și până acum se bucura de o deosebită trecere la naționalități, să fie încunjurat de o aureolă de martir și să-și câștige simpatiile Europei întregi, ba să-i creeze chiar între Români noi admiratori.

Cu astfel de mijloace nu se va rezolvi chestiunea naționalităților cât e lumea și pământul“.

„Neue Freie Presse“ din Viena publică în numărul de Marți un articol de fond în care tratează despre criza ungară și în care afirmă, că: „Ungaria e în o criză faptică pe care însuși a provocat-o“. În acest articol aflăm și următorul pasagiu: „Dovadă despre existența crizei constituie și întâmplările din Cameră și nervositatea bolnavă care s'a arătat acolo.

Câți Unguri n'ar da totul ca cunoscutul „caz Vaida“ să se facă neîntâmplat?! Va veni în curând vremea când însaș Budapesta ar dori să poată rupe din istoria parlamentului ungar acele foi cari cuprind povestirea acestui caz.

E greu să-ți închipui că un astfel de caz ar fi cu puțință dacă nu a domni dispoziții de criză. Cum s'ar putea explica altcum faptul că reprezentanții ai poporului își pot uita întru atâta de sine încât să declare că un deputat e despoiat cu forța de mandatul său și că la toate aceste președintele Camerei nu poate răspunde decât în câteva cuvinte reci prin cari dă expresiune nepuținței sale de a împiedeca scandalurile. Numai niște relații extraordinar de anormale pot provoca astfel de stări“.

„Epoca“, organul fostului partid junimist publică sub titlul „Sălbăticia ungrească“ următorul articol:

„Cele petrecute în Camera ungară, la ședința când deputatul român Vaida a fost silit să părăsească adunarea sub ploaia de amenințări violente, sub potopul de injurii și vociferări ale majorității, constituie una din acele rușini care desonorează pentru totdeauna un Parlament.

Interdicțiunea d'a lua parte la un anumit număr de ședințe, cu care fusese izbit d. Vaida fiindcă a citit în Cameră cu ocazia unui discurs, niște versuri supărătoare pentru unguri, luase sfârșit.

Deputatul Vaida reintră în adunare, venise să ia parte la ședință în deplinătatea drepturilor pe cari mandatul său i le conferă.

Dar constituția, imunitatea parlamentară, legile și dreptatea nu există în Ungaria de cât pentru Unguri.

Prezența deputatului Vaida a stârnit furia sălbatică a primitivilor, cari nici de data asta nu și-au desmînțit originea.

Ca o hoardă de huni, nu reprezentanții unei națiuni cu pretenții de civilizație, au năvălit deputații unguri asupra vrednicului Vaida silindu-l prin violențe și amenințări feroce să părăsească sala.

Este un scandal și o ticăloșie fără precedent, care dovedește încă odată sălbăticia ungrească.

Parlamentul maghiar a dat un spectacol imund, revoltător, care a stârnit în toată lumea o justă și unanimă indignare.

Presa austriacă, chiar cea maghiarofilă

condamnă în termeni aspri atentatul făptuit de Cameră contra demnității ei contra propriilor ei prerogative și însuși un important ziar maghiar *Pesti Napló*, înfierează ticăloșia făptuită.

Acest Parlament a pierdut dreptul d'a mai fi considerat ca atare. Scenele petrecute Vineri erau potrivite pentru o adunare de bandiți, nu pentru un corp legiuitor“.

Sub titlul „Scandalul șovinist din Pesta“, dl Const. Mille, directorul ziarului „Adevărul“ scrie:

„Vineri s'a petrecut în Camera ungrească un scandal rușinos. Deputatul român Vaida-Voevod, care de două luni nu mai pusese piciorul în parlament, venise să-și reia locul. Se știu incidentele grație cărora Vaida-Voevod crezuse că-i mai prudent să se abțină a lua parte dela lucrările Camerei din Pesta. El, într'o cuvântare, citise două bucăți de versuri, una contra Românilor și alta contra Ungurilor. Aceasta din urmă a ridicat împotriva lui majoritatea Camerei, care a pretins ca Vaida să nu mai calcă în parlament. Această hotărâre era suficientă pentru a arăta intoleranța deputaților unguri și cum ura lor de rasă îi face să uite și legalitatea și, ceea ce-i mai mult, rușinea de întreaga lume care nu poate decât să rămână uimită de această scandalosă netoleranță.

Atâta însă n'a fost de ajuns. Deputații români din Camera ungară au crezut că-i mai înțelept lucru să lase să treacă furtuna șovinistă ungrească și l'au sfătuit pe Vaida ca să nu vină la Cameră câtva timp până lucrurile se vor potoli, căci, socoteau dânsii — naivii — că timpul poate să calmeze până și furia ungrească.

Se vede că s'au înșelat însă. Alaltăeri când Vaida a venit să-și reia locul în care l'au trimis alegătorii lui, majoritatea s'a ridicat și în stare de curată demență, cu puterea pumnului, a dat afară din incinta Camerei, pe bravul deputat român Vaida-Voevod, care a ținut piept furtunei, cât a putut, ajutat de colegii săi români și de câțiva deputați ai celorlalte naționalități, dar cari desigur n'au putut rezista forței brutale a celor câteva sute de energumeni.

Acestea sunt faptele în toată goliciumea lor și nici n'am omis nimic, nici n'am adăugat absolut nimic. Mai mult încă, probabil că faptele au fost atenuate, căci întreaga dare de seamă a fost redată după relațiunea mai multor ziare ungrești, cari nu pot fi bănuite de imparțialitate, față de Românii din regatul ungar.

Ei bine, încă odată, acesta este un scandal rușinos și e negațiunea parlamentarismului — căci combaterea cu pumnii este opositul vorbei și al discuțiunei.

Până acuma Ungurii se apărau de a fi intoleranți, arătând lumii civilizate, că Românii în loc să vină în parlament să-și apere punctul lor de vedere, se mulțumesc, ca să conspire contra ideii de stat ungar. Azi, când Românii din Ungaria au părăsit pasivitatea și au intrat în parlament, azi ei pe lângă că sunt insultați în chip trivial de câte-ori ridică glasul lor contra fărădelegilor, dar deputații unguri, le neagă până și dreptul de a sta în parlament și îi expulzează cu forța pumnului.

Această procedură este îndestulătoare, ca linia de conduită a Ungurilor față de naționalități, să fie osândită și veștejită de întreaga lume civilizată.

Cât despre politica internă ungrească, nu cu asemenea proceduri, cele două naționalități: ungară și română se vor apropia și vor uita urile, care le despart. Numai cu toleranță și bunăvoință, se uită resentimentele, nu cu proceduri absolut asiatice, care desonorează și un parlament și o națiune întreagă.“

Chestia evreiască în Ungaria *).

II.

Pentru a nu mai repeta unele amănunte, de cari avem nevoie pentru a înțelege gravitatea chestiei evreiești din țara noastră, îndrumăm pe cititori la articolul „Judenland“ din Nrul 107 al ziarului nostru, unde s'au dat mai multe date statistice despre răspândirea Evreilor în diferitele ramuri ale vieții acestei țări.

Din toate datele statistice, înșirate în articolele precedente, rezultă că Evreilor le merge aici cât se poate de bine, dovadă numărul lor mare, care se sporește și prin imigrare. Aproape de două sute de ani Ungaria e un pământ al făgăduinței, unde așezându-se își pot face toate după plac. Nu-i împiedecă nimeni de a se așeza ori unde vreau, la orașe sau la țară, de a îmbrățișa ori ce carieră, — ci fără a ținea socoteală de calitățile lor, li se deschide bucuros orice teren de muncă. De asimilare nu prea poate fi vorba. Un procent destul de disparent se desnaționalizează. Față de sporul lor numeric, dispar aproape cu totul cei câțiva evrei cari, patrioți și până aci, se lapadă de legea lui Moisi și trece la o nouă religie. Exclusivismul lor de rasă e destul de puternic pentru a-i ține închegați. Legea evreiască pentru ei nu e numai un crez religios, ci și un crez național. De aceea jidovii din lumea întreagă au aceleași societăți cari ajută cu bani orice întreprindere, cari asigură orice pornire și cari sprijinesc orice nouă încercare de cucerire. Ei își fac pretutindeni munderle și nu se găsește nimeni ca cu puterea recerută să le puie stavilă. În Ungaria nimeni nu ia ca tradare de patrie legăturile societăților zioniste cu societățile lor surori din țări străine, nimeni nu strigă în gura mare și cu orice ocazie, că ar trebui desființate aceste societăți cari sunt cuibul nu numai al unor tendințe străine, dar și al unor credințe imorale și stricătoare. La noi, nu se poate găsi un Ovreu care să se plângă că e asuprit din partea cuiva. Nici chiar din partea soartei, căci fiecărui jidan îi saltă comerțul și-i umblă gscheftul. De aceea se îmbulzesc toți jidanii lumii sub cerul ocrotitor al Ungariei care tinde tot mai mult spre naționalizare completă, și de aceea seacă pe zi ce merge puterea țării. E interesant că în vreme ce în cei din urmă doi ani emigrarea din Ungaria a variat între 150.000 și 200.000 de suflete, între aceștia nu se găsește aproape nici un jidan, în schimb însă e neasămănat de mare numărul jidanilor, cari ne mai încăpând în Galiția și Rusia, se adăpostesc în sânul acestei găzduitoare țări, părăsita de fiii săi băștinași.

Firea lor conservativă nu le impune respect pentru toate comorile lor specifice: evreii nu țin cu o îndârjire la o anumită limbă. Deși o parte însemnată vorbește în jargon, nu puțini au adoptat aici limba ungrească. În școlile lor primare singură această limbă e stăpânitoare — și nu-i jidov care să se revolte pentru asta. La ei chestia principală e pretutindeni banul, traiul comod și conștiința monopolului asupra altora. Legea lor îi și ajută să-și poată vedea pretutindeni realizate aceste dorințe. Sinagogele lor și școlile lor, ori cum ar fi, sunt pentru ei locuri de întărire. E interesant că, cu toate că ei formează numai 16.7 la sută din populația țării, din slujbașii bisericești, aflători în întreaga țară aproape jumătate sunt jidani. Așa ei au 47.3 la sută de cateheți, 42.1 de alți slujbași bisericești și 44 la sută de diurniști bisericești. Față de numărul populației evreiești, acești funcționari sunt de trei ori mai mulți decât ar fi normal.

Cât privește răspândirea evreilor din acest punct de vedere, e constatat că evreii caută cele două extreme: ei prosperează acolo unde e cultura mai mare și unde e întunecimea mai mare. Budapesta are 23.4 pro-

*) Vezi Nr. 117 al „Luptei“.

cente de jidani. Aici jidanii se întrec în patriotism cu Maghiarii neaoși. Ei au stăpânirea banului în mână, ei clădesc în capitală palate și vile, ei înfrumusează capitala, ei sprijinesc teatrele, ei dau împrumuturi pretutindenea, ei fac politică în Cameră și în ziare, unde sunt 70 la sută evrei, ei conduc, din capitală destinele țării. Aici ei sunt stăpâni și prin legăturile comerciale și de alte multe categorii, cu orașele din provincie, ei stăpânesc până la un loc și acolo.

Părțile cele mai întunecate ale țării băibăile și ele de jidani. E un fapt notoric că în anumite părți ale țării numărul evreilor e în raport direct cu numărul analfabeților. Câtă vreme în comitatele limitrofe Treiscane, Sibiu și Timiș nu sunt nici un procent de jidani, în comitatul Maramurăș, Zemplén, Bereg, Ung și Ugocia trec și de 10 procente. Aceasta din pricina marelui număr de analfabeți cari sunt în aceste comitate. În Maramurăș, d. e., în țara lui Dragoș, sunt 64 la sută de neștiutori de carte. Mai contribuie la această răspândire în acele părți și faptul că comitatele amintite sunt în apropierea Galiției din care e neîntreruptă peregrinarea jidanilor ortodoci către pământul făgăduinței, Ungaria. Satele maramureșene, în frunte cu Intradamul, gem de căftăniții dornici de câștig, cari sug toate puterile locuitorilor. E constatat că o familie evreiască trăiește pe spinarea alor 320-350 de suflete creștine, pe cari le exploatează.

Între împrejurări ca acestea, în cari se exploatează pe toată linia, fără nici o milă, e neapărat să se facă ceva. Țara are legi pe care la nevoie le poate și înăspri, pentru că altcum se minează. Căci banul supt aici de evrei, nu rămâne aici, el se duce în casele societăților sioniste din străinătate, și astfel averea acestei țări se înstrăinează, locuitorii sărăcesc și nu mai pot avea nici o altă scăpare de cât toiagul pribegiei. Dacă ei nu pot fi alungați din țară, trebuie să se închidă porțile țării înaintea celor cari curg neconținut gârlă din alte părți. Și dacă ei sunt locuitorii acestui pământ să nu li se îngăduie în nici un ram al vieții o afluență mai mare decât permite raportul lor numeric față de alte popoare. Dacă ei sunt 16·7 la sută în țară, să nu fie aproape 50 la sută de medici evrei, 60 la sută de veterinari evrei, 40 la sută de avocați etc. (vezi n-rul 107 al Luptei) să fie scoși și din comerț pe care l-au monopolizat aproape cu desăvârșire numai ei și să fie aplicați, pe toate teretele, în raport cu numărul lor și cu al celorlalți locuitori.

Să se stabilească în toate direcțiile un numerus clausus. Nu cu asupriri, nu cu ghiontiri, nu cu sistemul rusesc, ci pe cale pacinică s'ar putea lua aceste măsuri. Dacă Ungaria ar fi în stare să facă acest lucru ar dovedi că în adevăr vrea să fie un stat condus de oameni înțelepți.

Dar n'o va face, căci actua'ii ei oameni înțelepți, deocamdată au altceva de lucru. Și în viitor vor fi conduși tot de ast-fel de idei.

Ultime știri.

Guvernul se duce.

În momentul încheierii numărului acestuia al foii ni se comunică din Viena, pe telefon, că în cercurile politice de cea mai mare greutate convingerea generală e că situația guvernului e imposibilă. Guvernul trebuie să cadă. Ori-ce moment poate să aducă o schimbare radicală.

Evenimentele politice din ultimele zile au potențat boala veche, de care suferea guvernul.

Având în vedere situația politica

agitată, deși mâine e sărbătoare, probabil vom scoate o ediție separată pentru a informa pe cetitorii noștri despre ultimele evenimente.

Din ale dreptății ungurești.

Astăzi în 11 Iunie au fost ascultați de către judele de instrucție din Sibiu dd. Octavian Goga și Dr. Ioan Lupaș pentru că au „agită” prin revista „Tara noastră”.

Vivat Muscălia!

Buletin Parlamentar.

Camera, o nouă arenă, unde se validează dreptul pumnului. Ministrul de justiție, Günther rivalizează cu Nagy György și Somogyi. Se întrece cu ei în brutalități față de deputații naționaliști. Deputatul Goldiș amenințat cu aruncarea afară din Cameră.

Ședința Camerei.

— 12 Iunie st. n. —

Camera e goală! În sala de ședințe Croații sunt domnii. Vorbesc înainte croătește....:

Se înțelege, că neaoșii nu rămân în sală!!

„Unitatea statului național maghiar”... numai în culoare o poți constata...!! Din sala de ședințe a dispărut...!

Te uimește dresura perfectă a „independenților”... Sunt numai câțiva Croați și naționaliști. Vine o votare!... Președintele apasă butonul soneriei electrice...! Din toate părțile grăbesc gălăgioșii în sală...! Se așează fiecare la locul său... și se uită fântă la președinte așteptând să le dicteze cu ochii ce au să facă.

Atâta are și parlamentul „marelui guvern” — perfect... dresura cățalușilor.

...Două zile fără scandal...? În parlamentul maghiar...?! Se poate...? Ași...; De unde?

Vorbește un naționalist. Pe el!... Căci suntem în Camera ungară! Europa vrea să se amuzeze. De o vreme încoace nu mai are de ce să mai râdă. Tii, ce perfectă e Ungaria pentru a putea da întregului continent prilej de râs!

Abia și-a deschis gura deputatul Goldiș și li s'a urcat sângele în față.

Au sărit ca turbați asupra lui pentru că a avut curajul să apere libertatea cuvântului și să afirme — cu tot dreptul — că nici în țara muscălească nu sunt așa stări!

În țara ungurească nu-i libertate a cuvântului? Asta-i prea-prea să o afirmi.

E permis să fie așa ceva în Ungaria, dar nu-i slobod să spui. Și încă să o spuie un Român, un tovarăș de-al lui Vaida.

Tot trădători de patrie. Trebuesc alungați din parlament, trebuesc scoși din țară!

Günther se ridică și se duce spre dl. Goldiș. D'alde Somogyi, Nagy dau năvală. E pe-aci să sară să-l dea afară. Dar și-a-duc, probabil aminte de Europa — și se mulțămesc cu sute de injurături.

Ședința se deschide la orele 10 a. m.

Președinte: Iuliu Justh, apoi Rakovszky.

Din partea guvernului sunt prezenți: Andrássy, Günther, Apponyi, Josipovich.

Din partidul naționalităților: Coriolan Brediceanu, V. sile Goldiș, Stefan C. Pop, Aurel Novacu, Iuliu Manu, A. Vlad, Mihail Polt, Milan Hodza, Kollar.

Se verifică procesul verbal al ședinței trecute.

Se citesc cărțile de propuneri și interpe-lațiuni.

Se trece la dezbaterile proiectului de lege despre pragmatica de serviciu a amploaților dela tren.

VRBANICI: (croătește) Cere cuvânt pe baza §. 215 punct a) și reflectează la cele spuse eri de Nagy. Între vii aprobări din partea Croaților arată că întocmai precum Ungurii pe teritorul Ungariei au dreptul să introducă ca limbă oficioasă limba magniară pentru oficianții dela tren, așa și Croații au și trebuie să aibă, tot dreptul, ca pe teritorul Croației, la tren, altă limbă ca cea croată să nu fie, limbă oficioasă. Pentru că trenurile din Ungaria le susțin Ungurii iar cele de pe teritorul Croației — Croații! (Aplause și aprobări.)

MOSKOVITZ: aprobă intențiunile proiectului. Declară că-l primește.

MAGDICI P.: Pentru a arăta toate ilegalitățile pe cari le intenționează acest proiect, i-ar trebui cel puțin o zi întreagă.

Incepe cu § 1. și arată că cei mai mulți §§ sunt în contrazicere cu legea fundamentală. (1868 XXX)

Enunță — între aprobările Croaților — că dacă proiectul acesta se primește, „pace nici când nu va fi între noi!”

După pauză.

MAGDICI P.: (continuă) Față de cele spuse de Kossuth că Croații au căpătat destule concesiuni, arată că dânsii aci nu milă și concesiuni cer — ci pretind drepturile lor! Drepturi înscrise în legea fundamentală! (Aprobări vii din partea croaților).

Nagy zice că ar dori mai bine să aflăm calea aceea pe care să ne întâlnim ca prietini, dar calea aceasta e deschisă dlor! Pof-tim și observați drepturile noastre garantate în lege. (Agrobări.)

Arată că politica ce s'a pornit în timpul din urmă, din partea maghiarilor nu va aduce roade bune, ba se vor strica și puținele rosturi de prietenie cari sunt astăzi între Unguri și Croați.

„Poporul croat care de atâtea-ori și-a vărsat sângele pentru patrie alătura de dvoastră, ca la Mohács, Pétervárad, Szigetvár etc. nu merită să fie tratat din partea dvoastră în așa fel.” (Aprobări vii!)

Citează din scrisorile lui Kossuth Lajos și documentează cum se bat nizuințele generației de azi în cap cu nizuințele generației trecute.

Interesul păcii și al dreptății pretinde ca proiectul înaintat de Kossuth să fie aruncat în foc.

Nu primește proiectul. (Aplause și aprobări vii în partea croaților.)

GYURIS E.: (part. poporal) Față de cele spuse de deputatul Nagy F., arată că proiectul de față are greșeli foarte mari. Constată că, dacă declarăm — după Nagy F. — trenurile de întreprinderi private, atunci nu mai putem zice că amploiații trenurilor sunt oficianți publici.

Cu toate excepțiile pe cari le are — primește proiectul,

Urmează propunerea deputatului Babó M. ca ședințele Camerei să se prelungească până la 3 ore p. m.

Se primește.

Să stabilește ordinea de zi a ședinței următoare care va fi mâine, în 13 l. c.

Urmează interpe-lațiuni.

BUZA BARNA: interpelează pe ministrul de interne în cauza manipulațiunei finanțelor partidului social-democrat internațional. Susține că aci s'au întâmplat defraudari. Susține, între aprobările kossuhiștilor, că guvernul anticonstituțional le-a adus pe cap pe socialiști.

Arată apoi pe larg ce taxe mari și multe plătesc membrii acestui partid pentru interesele partidului.

Pretinde ca guvernul să pornească cerce-

tare în contra conducătorilor partidului, cari au defraudat.

ANDRASSY GY.: declară că partidul social-democrat e partid politic și prin urmare nu poate porni nici o cercetare în ce privește administrațiunea banilor partidului.

Dar în contra terorizmului acestui partid promite că va lua măsuri.

Răspunsul ministrului să ia la cunoștință.

HIRTENSTEIN L.: interpelează în chestiunea regulării apelor din Szernye.

Se predă ministrului de agricultură.

HALÁSZ L.: interpelează în chestia graminelor industriașilor. Pretinde revizuirea legii despre industriași.

Se predă ministrului de comerț.

Dr. R. SCHULLER: interpelează în chestia lacunelor codului penal.

GÜNTHER A.: promite că noua novelă va prevedea toate lacunele codului penal.

V. Goldiș.

On. Cameră, Regret foarte mult că regulamentul Camerei, nu îngăduie să reflctez cu ocazia unei interpelații — la o altă interpelație Subiectul interpelării mele m'ar face să reflectez la unele părți ale interpelării dlui Buza Barna. Faptul că aici în Cameră se atacă atât de aspru și de necruțător un partid politic atât de puternic și de vrednic... (Zgomot mare în stânga.)

PREȘ. Te rog dle deputat să rămâi pe lângă buna d-tale intenție și să faci numai interpelația.

SOMOGYI A. Până n'au delapidat nu i-a lăudat. Acuma-i laudă!

V. GOLDIȘ. Citațiile d-sale din scriptură le-aș putea combate foarte bine cu alte citații. (Zgomot.) Dar nu mă extind asupra lor, ci având în vedere scurtimea timpului, vreau să fac interpelația pe scurt.

S'a răspândit în zilele acestea vestea prin presă că dl ministru de interne a dizolvat secția zidarilor din Budapesta.

BATTHYANY T.: Bine-a făcut! (Aprobări vii în stânga.)

I. MANIU: N'a făcut bine! (Zgomot mare.)

V. GOLDIȘ: În chestiunea aceasta îmi iau voie a face o interpelație. Am zis, că voi fi scurt. (Aprobări.) Unde faptele vorbesc clar, sunt de prisos cuvintele.

Eu consider ca cei mai puternici stâlpi ai libertăților publice și ai constituției, libertatea cuvântului, libertatea de presă și dreptul de întru nire și de asociație.

HODY GYULA. Și internaționalismul! (Zgomot. Președintele sună.)

V. GOLDIȘ.: Ori-ce garanții constituționale am aduce, dacă nu avem în vedere și nu respectăm pe acești stâlpi ai constituției, ele sunt zadarnice. (Aprobări în centru.)

CONTELE BATTHYANY T. Socialiștii tulbură adunările și întrunirile patriotice.

V. GOLDIȘ. Constat cu durere, că în patria noastră, după o viață constituțională de patruzeci de ani... (Voci: De o mie, nu de patruzeci!) — înțeleg constituționalismul mai nou, constituționalismul reintegrat... atât guvernul cât și forurile regislativă au neglijat cu totul acești stâlpi ai constituției. (Adevărat. Așa-e, în centru.)

Și azi încă garantarea acestora întârzie și se pierde în ceață. Constat cu o durere și mai mare că nu numai guvernele din trecut despre cari se vorbește că sub masca liberalismului lucrau tocmai de-a 'ndoaselea dar și actualul guvern, și actualul parlament, și actuala majoritate — în loc să caute a întări acești stâlpi ai libertății, le rupe și bruma de putere pe care o au. (Contestări în stânga.)

CONTELE BATTHYANY T.: Nu-i adevărat!

VÁRADY K.: Nu-i așa. Nici un cuvânt nu-i adevărat!

PEȘEDINTILE: Vă rog, dlor deputați să fiți în liniște. Altcum voi fi nevoit să-i numesc cu numele pe contravenienți.

V. GOLDIȘ: Unde e respectul pentru libertatea cuvântului la noi, când un grup de

deputați ai Camerei împiedecă cu putere brahială pe un alt deputat în exercierea libertății cuvântului? (Voci: Trădători de patrie! Zgomot.)

PREȘ.: Faptul acesta nu s'a constatat încă. Te rog să nu previi hotărârea comisiunii de imunitate. (Zgomot, intreruperi.) Pe dl deputat Ștefan C. Pop îl chem la ordine. (Zgomot îndelungat. Contele Batthyányi face intreruperi). Pe domnul deputat Batthyányi îl rog să rămână în liniște. (Zgomot.)

ȘT. C. Pop.: Ceeace s'a săvârșit împotriva dep. Vaida va rămânea o veșnică pată rușinoasă pe parlamentul ungar.

PREȘ.: Pe dl deputat Ștefan Pop îl chem a doua oară la ordine și-l fac atent că în caz când nu se va astâmpăra voi transpune cauza — comisiei de imunitate. (Zgomot îndelungat.)

V. GOLDIȘ: Unde rămâne libertatea cuvântului (zgomot), când chiar dl președinte n'a găsit un singur cuvânt de dezaprobare pentru acest atentat săvârșit împotriva chiar a libertății cuvântului. (Zgomot. Voci. Nu rămâne în chestie. Trebuie chemat la ordine!)

PREȘ.: Pe dl deputat Goldiș îl chem la ordine și-l fac atent că în caz dacă și mai departe va vorbi în tonul acesta, îi voi de-trage cuvântul. (Zgomot în centru). Așa se pare că domniile vreau să mă silească să iau împotriva lor măsurile cele mai severe. (Zgomot enorm. Voci: „Ei vreau scandal! Sunt plătiți de Viena ca să provoace scandal!“ Zgomot. Preș. sună.)

HOLLO LAJOS! Căci noi suntem stăpânii în această țară. (Zgomot îndelungat. Preș. sună.)

V. GOLDIȘ: Unde rămâne în țara aceasta libertatea cuvântului... (Zgomot îndelungat. Vociferări.)

PREȘ.: li rog pe domniile deputați să-mi ușureze misiunea: Din cauza zgomotului nu-l pot auzi pe orator. (Aprobări.)

V. GOLDIȘ: Eu vreau să arăt că noi nu respectăm în deajuns constituția (zgomot), condițiile principiare ale libertăților publice. Chiar de aceea cred că pot să uzez de libertatea cuvântului... (Zgomot.)

SOMOGYI A.: Dar să nu abuzezi!

RATH ENDRE: Rămâi la interpelare!

V. GOLDIȘ: Cele ce le spun stau în legătură cu interpelarea mea, pentru că eu în ordinele prin cari dl ministru de interne mai ales în vremile din urmă dizolvă aproape zi de zi câte o tovarășie, câte o asociație — nu văd decât atacuri îndreptate împotriva garanțiilor constituției. (Zgomot mare. Contestări în stânga. Aprobări în centru). Eu văd în ele o primejdie a constituției. Părerea mea e, că dreptul de asociație e cea mai mare garanție a constituției... CONTELE BATTHYANYI: Trăiască Andrassy!

V. GOLDIȘ: ... tot așa ca și libertatea de presă. Iar aici, unde nu trece zi fără procese de presă — poate voi avea prilej să dovedesc că nici chiar în țara Muscalilor nu se fac atâtea procese politice... (Zgomot enorm. Intreruperi). Voi dovedi. (Zgomot mare. Intreruperi continue.)

GÜNTHER A. (ministru de justiție): D-voastre purtați vina. (Zgomot infernal în Camera întregă.)

SÜMEGI VILMOS: Totuși e nerușinare să zici astfel de vorbe! (Zgomot enorm. Voci: Infamie! Nerușinare! Preș. sună.)

PREȘ.: Suspinde ședința pe cinci minute. (Zgomot în toate băncile.)

După pauză.

PREȘ.: Deschid din nou ședința. Pofteste și continuă interpelațiunea.

V. GOLDIȘ: On. Cameră! Dacă și numai cu un cuvânt am ofensat pe cineva, ceea ce de altcum nu mi-a fost intențiunea, ori dacă ași fi scăpat expresiuni prin care s'ar putea simți ofensat cineva... (Exclamări în stânga: Pentru națiune a fost ofensătoare! Zgomot mare)... Pentru națiune? Nici prin gând nu mi-a trecut și dacă mi-se impută așa ceva, e ofensă pentru mine! (Zgomot mare.) Am

declarat, că dacă se simte cineva ofensat de mine, îmi cer scuzele, eu n'am voit să ofensez! Am dat numai, cu toată sinceritatea, expresiune convingerii mele, că garanțiile constituționale, pe cari eu le consider de importante, în Ungaria, în țara noastră, nu sunt de ajuns întărite. Dacă stimații domni sunt de altă părere, nu mă importă, dar permiteți-mi să-mi spun și eu părerile. (S'auzim!)

De altcum într'o atmosferă așa de iritată nu voiesc să vorbesc mai pe larg și abtastu dela aceea, ca să dezvolt chestia și mai amănunțit, — cu toate, că într'adevăr ași fi dorit aceasta și poate, că mulți mie mi-ar fi dat drept — dar în iritarea de față nu voiesc să continuu cu motivarea interpelațiunii mele ci simplu mi-o citesc... (Aprobări)... rugând pe dl ministru de interne, ca — luând în considerare circumstanțele să se nizească a da un astfel de răspuns, care să mulțumească pe muncitori — cari nu au reprezentanți aci. (Zgomot mare. Contraziceri.)

Că doar scopul politice nu poate fi acela de a provoca controverse, de a asmuța clasele țării una în contra celeilalte, ci de a aplana controversele. (Zgomot.) Cu deosebire în timpul din urmă au putut vedea d-nii că această ultimă acțiune a ministrului de interne a produs resvrătire generală. (Zgomot. Contraziceri.) Eu cel puțin așa am cetit în presa lucrătorilor, dar și d-voastră ați putut ceti că amenință cu grevă generală. (Zgomot.)

Eu cred că nemulțumirea muncitorimeii nu o micșorăm prin aceea că purcedem astfel față de dânsii. Aci e monitorul organizațiilor muncitorimeii care arată — numai trei șire citesc — că d-l ministru de interne n'a luat la cunoștință organizarea alor 27 de secții. (Zgomot infernal.)

Inchei și-mi i-au voia a prezinta următoarea interpelare:

1. Adevărat e că d-l ministru a dizolvat asociația zidarilor din Budapesta?

2. Dacă dizolvarea s'a întâmplat, pe ce motive își bazează dl ministru această violare a dreptului asociației?

Ședința se ridică la orele 3 și 20 m.

ȘTIRILE ZILEI.

Mercuri, 11 Iunie 1907.

— Din cauza sfintei sărbători de mâne, numărul viitor al ziarului nostru va apare numai Vineri seara la orele obișnuite.

— Al Ior să fie. Iosif Bursuc, din Sibiel, și-a maghiarizat numele în Földes, cu îngăduința ministerului de interne.

— Dela Liga culturală. Liga culturală își ține congresul său la 10 Iunie v. În urma abdicării fostului președinte al Ligii, d. P. Grădișteanu, comitetul cel nou s'a constituit în modul următor: președinte, general C. Budișteanu; vice-președinte, general N. Balaban și Virgil Arion; secretar, Al. D. Florescu; casier, Toma Dobrescu și membru, D. Onciul.

Congresul acesta va avea să mai aleagă în comitet încă 3 membri.

Dela acest congres al Ligei se așteaptă multe hotărâri mari.

† Controla din Timișoara. Diagnoza boalei: „cauze redacționale“.

— O nouă foaie românească. „America“ aduce știrea că la 1 Iunie va apare în Youngsawn, Ohio o nouă foaie românească cu numele „Viitorul“.

— Agent de emigrare arestat. Poliția din Fiume l-a arestat pe agentul de emigrare Glück Ignác, care se ocupă cu afaceri de emigrare „fără să aibă permisiune“.

Asta-i! N'are îngăduirea stăpânirii, care își rezervă acest drept pentru sine...

— Procesele Impăratului Germaniei. Ca ori și ce om cu gospodărie mai mult ori mai puțin mare, Impăratul Germaniei își are și el daraverile și cărcările lui.

În timpul din urmă a pierdut o mulțime

de procese, care pe un om de-ai noștri l'ar fi dus la sapă de lemn, dar Impăratul tot Impărat rămâne.

A fost dat în judecată de societatea liniei ferate a portului pentru că nu vrea să-i recunoască dreptul de drum. Impăratul a pierdut procesul.

Pe urmă Impăratul a dat în judecată un antreprenor însărcinat cu repararea palatului.

Judecătoria n'a recunoscut nici a zecea parte din pretențiile M. Sale, ci a dat dreptate de cauză zidarului, ba ce e mai mult, M. Sa a trebuit să plătească și cheltueli de judecată.

A mai avut o daraveră cu un birtaș, care a părăsit înainte de expirarea contractului localul. Și pe asta l'a pierdut împăratul.

Pe urmă l-a pârât tot pe birtașul asta pentru detragerea licenței și judecătoria a dat câștig în cauză birtașului iar nu împăratului.

Așa judecă sfânta dreptate când e cu ochii legați. La noi în țară însă Doamna asta totdeauna vede pe hoțul de păgubaș și știe că-i valah!

Economie.

Venitele căilor ferate. Căile ferate austro-ungare priv. de stat au încasat în luna Maiu 6,012.699 coroane. (+ 433.084 coroane).

Căile ferate de sud au încasat în luna Mai n: 10,363.770 coroane. (— 854.491 coroane.)

Banca austro-ungară și situația pieței de bani. Consiliul băncii noastre de emisiune a ținut în Viena sub prezidența guvernului băncii, cavalerul *Bilinski* o ședință în care secretarul general, consilierul de curte, Pranger, a cetit un raport asupra situației în piața de bani.

Conform raportului încordarea simțită până acum în piețele străine de bani n'a încetat încă, banii sunt pretutindeni scumpi.

Propunerea întemeiată a secretarului general de a nu scădea discontul oficial, a fost primită din partea consiliului.

Lăcustele pe șesul Ungariei. Din Dobrișin se vestește că în ținuturile din apropiere așa numitele lăcuste din Maroco s'au ivit într'un număr atât de mare, încât e primejdia, că semănăturile să fie cu desăvârșire pustiite.

Organele administrative au luat toate măsurile de apărare, atât acestea însă, cât și mașinele pentru pustiirea lăcuste'or s'au dovedit de nesuficiente.

Agronomii sunt desnădăjduiți, deoarece lăcustele le-au nimicit câmpurile.

Fânețele și livezele sunt cu desăvârșire pustiite.

Nouri de lăcuste s'au ridicat și se îndreaptă spre ținuturile dela malurile Tisei.

Vice-comitele comitatului Hajdu a cerut dela guvern un nou ajutor de 40.000 cor., pentru continuarea muncii de apărare.

Azi au sosit în ținuturile primejdite mai mulți funcționari superiori ministeriali și câțiva deputați din Camera ungară.

Transportul de aur în America. Din New-York se vestește, că în săptămâna trecută s'a trimis în Franța aur în valoare de 5,555.000 dolari, iar în alte țări numai în valoare de 15.000 dolari.

În acelaș timp s'au adus în America (Statele-Unite) din alte țări aur în valoare de 45.000 dolari.

Tariful transportului pe năi. Pentru transportul mărfurilor se plătește de 100 chilogramme până la Budapesta:

Dela Panciova 62—66 fileri, Neoplanta (Ujvidék) 56—60, Bezdán 44—48, Senteș 76—80, Sededin 66—70, Zenta 64—66, Titel 60—62, Timisoara 88—90, Becicherecul-Mare 66—88. Până la Győr (Raab) cu 24 fileri mai mult.

Situația băncii austro-ungare. Biletele de bancă în circulațiune: 1,759,941.000 (—36,425.000) coroane, Metal: 1.459,294.000

(+1,437.000) coroane, Portofoliul: 597,306.000 (—24,395.000), cor. Lombard: 55,867.000 (+331.000) coroane. Rezerva biletelor de bancă scutite de dare: 96.821.000 (+37,863.000) coroane,

Convențiile comerciale cu statele din Orient. Conferența vamală și comercială întrunită în Viena a hotărât să înceapă cât de curând negocierile pentru încheierea convențiilor comerciale cu Bulgaria și Serbia.

Negocierile cu România se vor începe mai târziu, deoarece reprezentanții statului român sunt ocupați cu negocieri pentru încheierea de convenții comerciale cu alte state.

Filiala băncii comerciale pestane la Baile Erculane. Banca comercială din Budapesta a hotărât ca pentru comoditatea publicului călător, să deschiză la 16 Iunie o filială la baile Erculane.

Această filială se va ocupa de toate transacțiunile ce cad în speciatarea de bancă.

Îmbunătățirea stărei sămănturilor în România. Dl. Nicoleanu, director în ministerul român de domenii a comunicat corespondentului ziarului din Viena „Neue Freie Presse“, că ploile abundente ce s'au revărsat începând dela 30 Mai n. asupra întregii României au avut de urmare, că starea sămănturilor s'a îmbunătățit vădit în întreaga țară.

Multe sămănturi de cucuruz au fost arate și din nou sămănate, toate acestea în urma ploilor au resărit bine și se dezvoltă favorabil.

Recolta cucuruzului se privește de asigurată.

Plantele de nutreț și livezile s'au îndreptat așa, că primejdia lipsei de nutreț e înlăturată.

Dacă cucuruzul și în viitor se va dezvolta favorabil România o se aibă un an economic bun mijlociu, recolta bună de cucuruz va rebonifica adecă pierderile din sămănturile de grâu.

Recolta mondială. Conform datelor culese de diferitele birouri statistice recolta grâului în anul acesta față de anul trecut — se taxează astfel.

Transportul de cereale în Rusia. În Rusia timpul din urmă e foarte favorabil dezvoltării sămănturilor, din cauza aceasta producții aduc cantități mari de cereale în piețe.

Săptămâna trecută s'a transportat din porturile Rusiei 572.480 măji metrice grâu (față de 500.640 măji metrice cu o săptămână înainte) și 207,360 măji m. săcară, (față de 169.920 măji metrice cu o săptămână înainte).

Tariful transporturilor pe năi. Pentru transportul mărfurilor pe apă se plătește până la Budapesta de 10 kilograme: Dela Panciova 62—66 fileri, Neoplanta 56—60 fileri, Bezdán 44—48 fileri, Senteș 76—80 fileri, Seghedin 66—70 fileri, Zenta 64—66 fileri, Titel 60—62 fileri, Timisoara 88—90 fileri, Becicherecul-Mare 66—68 fileri.

Până la Raab (Győr) se plătește cu 24 fileri mai mult.

Bursa de efecte. Continuându-se realizările apoi vânzările din Viena tendența la Bursă a fost liniștită, cursul valorilor internaționale au căzut.

Circulația în târgul de efecte a fost destul de animat.

Rentele și-au menținut cursurile. Valutele nu s'au schimbat.

La încheierea bursei au notat:

Acțiunile institutului de credit	Coroane
„ „ austriac	— 651.75
„ „ ung. a.	— 750.25
„ băncii de escompt a.	— 495.25
„ soc. căilor ferate austro ung.	— 664.75
Renta ung. de aur 4 proc. vinde	— 111.70
„ „ coroane 4 „ „	— 93.65
„ austr. de aur 4 „ „	— 117.10
„ „ coroane 4 „ „	— 98.70
Scrisuri fonciare „Albina“	— 101.—
Napoleond'or (20 franci aur)	— 19.19
20 mărci germane, aur	— 23.56
Galbeni austriaci și unguerești	— 11.43

Bilete germane 100 mărci	— 117.97
„ franceze 100 franci	— 96.05
„ italiene 100 lire	— 95.90
„ române 100 lei	— 95.50
Ruble rusești de hârtie	— 2.53

Prețurile cerealelor. Timpul favorabil dezvoltării sămănturilor precum și rezerva cumpărătorilor a avut de urmare că prețurile cerealelor au căzut.

Pentru cel mai frumos grâu de Tisa s'a plătit 20 cor. 60 fil.

Azi până la 12 ore din zi s'au vândut 10.000 măji m. grâu,

Prețurile săcării, cucuruzului și ovășului încă au căzut.

Piața din Budapesta.

L

Cereale.

Grâu, maja metrică., frumos . 20 cor. 60 fil.	
„ „ „ „ mijlociu . 19 cor. 90 fil.	
„ „ „ „ mai slab . 18 cor. 70 fil.	
Săcară, maja m. dela 15 cor. 55 fil. — 16.—	
Orz. „ „ „ 13 cor. 45 fil. — 14.—	
Cucuruz nou „ 11 cor. 70 fil. — 11.90	
Ovăs, „ „ „ 15 cor. 60 fil. — 16.15	

II.

Producte.

— Prețurile sunt socotite după 100 kilogr. și în bani gata. —

Unsoare de porc, dela 148 cor. — 149 cor.	
Slănină, . . . „ 124 cor. — 131 cor.	
Cartofi, . . . „ 0 cor. — fil. — 0.—	

Spirit, „ 50— cor. — 50.50	
--------------------------------------	--

III.

Târgul de porci Kósbánya (Steinbruch).

(Prima calitate ungară).

Bătrâni . . . — — — fileri kilogramul	
Tineri . . . 141—142 fileri kilogramul	

Redactor responsabil:

VASILE MACREA.

Tip. «Poporul Român», István-ut 11.

Institut de credit și economii „Vatra“
Cluj (Kolozsvár).

A V I S !

«VATRA» noul institut de credit din Cluj și-a început activitatea. Acordă: credite de cont curent, cambiale și hipotecare pe lângă condiții favorabile. Primește depuneri cu 5% plătind și darea erarială.

1—3

Direcțiunea.

Un candidat de avocat și un scriitor

cu praxă bună află aplicare în cancelaria subscrisului imediat pe lângă condiții favorabile.

Dr. IOAN MARGITA

adv.

Algyógy.

1—3

Tip. «Poporul Român», István-ut 11.